

Sosial dumping – årsaker, konsekvenser og virkemidler

Jon Erik Dølvik og Line Eldring, Fafo
Fafo Østforum 2. juni 2010

Disposisjon

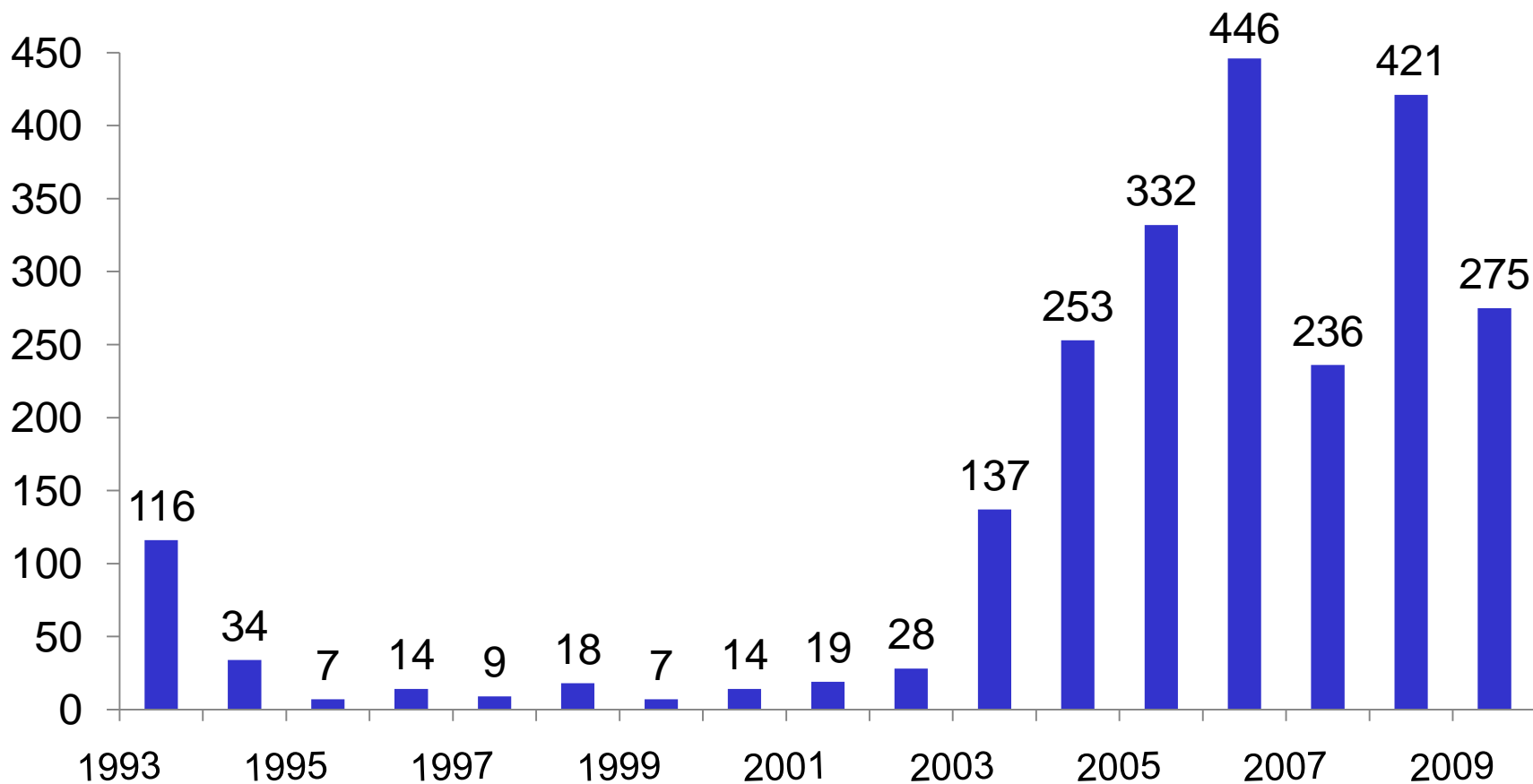
- Hva er sosial dumping?
- Hva er virkningene av sosial dumping?
- Interesser og drivkrefter?
- Tiltak, virkemidler og strategier – virker de?
- Lærdommer og framtidsutsikter?

Hva er sosial dumping?

*”Etter Regjeringens vurdering er det sosial dumping av utenlandske arbeidstakere både ved brudd på **helse-, miljø- og sikkerhets**regler, herunder regler om **arbeidstid** og krav til **bostandard**, og når **lønn** og andre ytelser er uakseptabelt lave sammenliknet med hva norske arbeidstakere tjener, eller ikke er i tråd med allmenngjøringsforskriftene der slike foreligger.”*

(St.meld.nr 18 (2007-2008), s. 19)

Antall ganger begrepet "sosial dumping" ble brukt i sentrale deler av norsk presse i årene 1993-2008

Kilde: Søk via Atekst i Aftenposten, Bergens Tidende, Dagens Næringsliv, Dagsavisen, Nordlys, NTB, Stavanger Aftenblad, VG

Virkninger av sosial dumping

- Individuelle og kollektive virkninger
- Virkninger på kort og lang sikt

Interesser og drivkrefter - velkjent innenlandsk dynamikk i bransjer med mange useriøse aktører

- **Åpent marked med store levekårsforskjeller + høye lønninger, standarder og kostnader i Norge → sterke individuelle, kortsiktige incentiver**
  - individuelle arbeidssøkere & underleverandører: stor gevinst på å godta dårligere vilkår for å få jobb eller oppdrag i Norge
  - norske oppdragsbedrifter og forbrukere – kostnadsgevinster & konkurransefordeler
  - agenter & tredjemenn: 'norske priser' & 'litauiske kostnader' -> kjapp profitt
- **Kraftfull trekant-dynamikk mellom kortsiktige 'vinnere' i mikro**
- Ulike incentiv og 'toleranse' i hjemmemarkedsnæringer og eksportbransjer
- **Asymmetri mellom 'vinnere' med sterke egeninteresser og 'taperne' – fellesskapet – hvor langsiktige tap, interesser og ansvar er diffust fordelt**
- **Tankefors: Norske velferdsgoder med høy verdi i hjemlandet kan forsterke incentiver til å godta 'hva som helst' for å få jobb her og 'klore seg fast'**

Lov om allmenngjøring av tariffavtaler

- **Formål:** sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har, samt å hindre konkurransevridning til ulempe for det norske arbeidsmarkedet.
- Allmenngjøring av minstestandarder i tariffavtalen innebærer bl.a. innføring av lovfestet minstelønn for arbeidstakere innenfor visse bransjer eller regioner

Avslutning: Lærdommer og framtidsutsikter

- Ytre liberalisering -- forsterker drivkreftene bak "sosial dumping" som vil være en permanent utfordring --> indre re-regulering
- Læring og kraftfulle tiltak – de fleste er knyttet til områder med allmenngjøring
- Allmenngjøringen er flekkvis pga høye brukerterskler og kompliserende kopling til påvist sosial dumping over "utlendinger" → uklarhet og 'boomerang'-effekt?
- Lønnsdumping er fortsatt fullt lovlig i bransjer med 90-95% av sysselsettingen – risiko for at bevisstheten svekkes og aksepten øker i dårligere tider
- Påstand: Norge trenger regime for (avtalebaserte) bransjevise minstelønninger
- **Hva er statens ansvar og hva vil den gjøre hvis AGAT ikke benyttes og partene ikke klarer å finne løsninger ?**

jon.erik.dolvik@fafo.no
line.eldring@fafo.no

<http://www.fafo.no/Oestforum>